

УДК: 316.334.5:504.03

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЕКОСОЦІОЛОГІЧНОЇ ТЕОРІЇ

М. В. Шедловська

*Львівський національний університет імені І.Франка,
вул. Університетська, 1, м. Львів, 79000, Україна,
mashashede@gmail.com*

У статті розглянуто основні етапи розвитку екоосоціологічної теорії, від дослідження її ранніми філософами до науковців-сучасників. Закцентовано увагу на дослідження зв'язків “людина-природа”, “суспільство-природа” позитивістами, представниками класичної соціології, а також дослідниками Чиказької школи, сучасними науковцями. Простежено зміни акцентів у дослідженнях та наголошено на актуальності та необхідності подальшого розроблення цієї проблематики. Розроблено класифікацію основних етапів розвитку екологічної проблематики у працях дослідників.

Ключові слова: екоосоціологічна теорія, природа, людина, суспільство.

Сьогодні екологічна проблематика набирає все більшої актуальності та популярності не лише серед кіл науковців, але й серед широких мас населення. І це не дивно, зважаючи на складну екологічну ситуацію, яку спостерігаємо як в глобальному, так і в локальному контекстах. Незважаючи на це, питання, котрі є дотичними до екологічної сфери, лишаються не чітко визначеними, вони досі не отримали адекватної теоретичної інтерпретації, достатньої методичної та емпіричної бази дослідження.

Соціальна екологія – відносно нова дисципліна, яка сформувалася на межі природничих, суспільних та гуманітарних наук, окрім того, простежується чіткий зв'язок з філософією, етикою та естетикою. Це міждисциплінарна сфера знання, яка дає змогу по-новому подивитися на важливі проблеми суспільного розвитку. В екоосоціології йдуть процеси диференціації та інтеграції, з'являються нові галузі теоретичного та практичного дослідження, але з іншого боку йде пошук інтегруючої теорії. Та передусім важливо простежити ті зміни, які відбувалися в поглядах науковців стосовно цієї тематики, тому метою нашої роботи є дослідити генезу розвитку екоосоціологічної теорії.

Теоретичні роботи раннього періоду, дотичні до цієї тематики, можна умовно розділити так. Перша група робіт присвячена дослідженню загальнофілософських проблем відносин “людина-природа”, сюди відносять представників різних історичних епох, які розглядали залежність людини від природних умов. Так, наприклад, сюди можна віднести роботи античних філософів Геракліта, Протагора, Демокріта, Платона, Аристотеля, Сенеки, кожен з яких у свій час звертався до залежності людини від природних стихій та явищ. В епоху Нового часу екологічна проблематика досліджувалася в рамках натурфілософії, що простежується в працях Дж. Бруно, Ф. Бекона, Р. Декарта, Б. Телезіо та ін. Відображення взаємозв'язку суспільства та природи є характерним для

поглядів французьких філософів XVIII ст., – П. Гольбаха, Ш. Монтескє, Ж.-Ж. Руссо, німецьких філософів XIX ст. І. В. Гете, Ф. Шеллінга, Л. Фейєрбаха та ін. [1]. Соціальні механізми взаємодії суспільства з навколишнім середовищем розглядалися в працях Т. Гоббса, К. Юнга, Е. Фромма та ін. [11]. Друга група робіт, це власне соціальні та філософські дослідження, спрямовані на детальне осмислення тенденцій взаємодії “людина-природа” та їхнє відображення у суспільній свідомості. Сюди можна віднести погляди Д. Дідро, І. Канта, Г. Гегеля, Н. Г. Чернишевського [8, 16]. До цієї ж групи відносять роботи, котрі присвячені осмисленню соціальних, філософських та технологічних аспектів прогнозування переходу до альтернативних цивілізацій, формування екологічної свідомості “стійкого / стабільного суспільства” [2].

Особливе місце серед дослідження проблем, котрі стосуються екологічної проблематики, належить працям відомого російського академіка, автора вчення про ноосферу, В. І. Вернадському та його послідовникам [4]. Науковець сформулював вчення про ноосферу, котре говорить, що важливим етапом розвитку біосфери є зародження антропогенної ери, за якої формується нова сфера – сфера розуму. В роботах Н. Ф. Реймерса представлені фундаментальні основи екологічної науки, вчений запропонував як засіб досягнення цілі – побудову нового рівня суспільних відносин – екополітику та здійснення науково-гуманістичної революції [9].

У працях В. Вернадського, В. Казначеева, Н. Мойсєєва, А. Печчеї, Ф. Сен-Марка, П. Тейяра де Шардена, С. Шварца та інших дослідників викладені наукові концепції взаємовідносин суспільства та природи, природи та людини. В їхніх працях вирішувалися принципові проблеми стану біосфери та ролі в ній антропогенного фактору [1, 8]. Цікавим є той факт, що вже тоді В. Вернадський вважав, що гармонізація людських відносин є необхідною умовою нормального функціонування ноосфери [4].

Такими були початки розвитку екологічної проблематики в працях ранніх науковців – філософів. Зрозуміло, що вже тоді питання взаємозв’язку природи та людини, природи та суспільства набувають актуальності і знаходять своє відображення у працях дослідників. У цей період питання, що є дотичними до зв’язку природа – людина, природа – суспільство, є другорядними порівняно з питаннями філософського характеру, як-от мета існування людини, її походження тощо, проте сам факт відображення їх у працях науковців свідчить про зацікавлення цією тематикою вже на початках формування та розвитку наукового мислення.

Не лишається поза увагою екологічна проблематика, а зокрема, зв’язок природа – людина – суспільство і пізніше, коли соціологія встановлюється як самостійна наука у XIX ст.

Зважаючи на те, що соціологія починає розвиватися як спеціальна позитивна наука про суспільство, не дивно, що її основоположник О. Конт шукав аналогій з природничими науками, запозичуючи терміни та положення з біології та фізики, зіставляючи соціальні явища та процеси відповідно до тих, що існують в природі, розглядаючи суспільство як живий організм. Подібні тенденції характерні й для праць продовжувача позитивістської лінії в соціології еволюціоніста Г. Спенсера, котрий розглядав суспільство як соціальний організм, подібний до біологічної системи, яка розвивається за загальними принципами (нарощення маси в організмі – збільшення або зменшення на-

селення у суспільстві; ускладнення структури – утворення соціальних груп, інститутів; диференціація функцій – відповідність функцій соціальному інституту; посилення взаємозалежності та взаємодії частин – розмежування функцій, сфер впливу, відповідальності; ціле існує заради частин – суспільство для блага його членів) [1, 16].

Основною ідеєю представників соціального-дарвінізму (Л. Гумплович, В. Самнер) було зведення законів розвитку суспільства до біологічних закономірностей (природний відбір, боротьба за існування, виживання найприспособованіших, вроджена агресивність). Продовжують акцентувати на біологічних особливостях, а саме расових, як головної причини розвитку суспільства представники расово-антропологічної школи (Ж. А. де Гобіно), а також представники географічного напрямку (Г.Т. Бокль, Ж. Реклю, Т. Маттеуцці), зосереджуючись на фізично-природному середовищі як визначальній умови суспільного розвитку [16].

Соціологічний позитивізм був провідним напрямком у соціології XIX ст., це були перші кроки до формування соціології як самостійної науки. Саме для цього періоду характерне особливе зацікавлення до впливу навколишнього середовища на розвиток людини зокрема та суспільства загалом, тобто ще на ранніх етапах свого формування соціологія поставила проблему органічного зв'язку суспільства та природи, вирішення котрої на сьогодні є одним із першочергових завдань розвитку будь-якого суспільства. Практично представники усіх напрямків, котрі сформувалися в середині соціології звертаються до питань, які так чи інакше пов'язані зі взаємозв'язком людина-природа-суспільство.

Варто зауважити, що елементи позитивістського й натуралістичного підходів до розвитку суспільства та людини характерні й соціологічній концепції марксизму, адже погоджуючись з думкою українського вченого, що займається екологічною проблематикою О. Стегнія "...по-перше, ... кожен із зазначених теоретиків приділяв значну увагу різним аспектам навколишнього природного середовища. По-друге, вони впливали на подальший розвиток соціологічної теорії як внаслідок власних текстів, так і через вторинну інтерпретацію їхніх оригінальних робіт" [13, с. 22]. Так, К. Маркс та Ф. Енгельс ґрунтували свої погляди на натуралістичних основах позитивізму, розглядаючи соціальні явища за взірцем до природознавства, з причинно-наслідковим поясненням процесів та явищ навколишнього світу, так, природно-історичний процес розвитку людства є закономірним та об'єктивним, як і природні процеси [6].

Сучасні вчені сходяться на тезі, що вчення соціологів кінця XIX – початку XX ст. є двоякими та суперечливими. Так, соціологічна концепція Е. Дюркгайма є показовою в цьому контексті, адже містить дві тенденції, позитивістський натуралізм та соціологічний реалізм. Саме перша тенденція говорить про розуміння суспільства та його закономірностей за аналогією до природи. Е. Дюркгайм використовує причинний та функціональний аналіз, обумовлюючи це тим, що соціальні факти залежать від соціального середовища, а тому соціологія повинна досліджувати причини цих фактів, ґрунтуючись на наявному стані суспільства. Для Дюркгайма, суспільство – соціальна цілісність, подібна до живого організму, з його системою органів та функцій. Ще одним ваговим положенням соціологічної концепції вченого є ідея солідарності, що є в основі зв'язків, котрі об'єднують людей у суспільство, тобто об'єднати людей може розподіл

праці, що створює умови до спільних дій. Таким чином Е. Дюркгайм не заперечує біологічні фактори, він лише ставить їх нижче соціальних, акцентуючи на тому, що соціальні чинники важливіші за біологічні [1].

М. Вебер вважається засновником “розуміючої” соціології, в основі якої лежить принцип якісної відмінності соціо-гуманітарних наук від природничих. Та незважаючи на це, дослідник вважав, що соціологія від природознавства має взяти симпатію до точних фактів і причинно-наслідкове пояснення, а від гуманітарних наук – метод дослідження (метод розуміння діючих у суспільстві людей) [3]. Одним із засновників сучасного структурного функціоналізму вважають американського соціолога Т. Парсонса, для якого будь-яка соціальна система має дві основні осі-орієнтації: “зовнішне-внутрішнє”, тобто орієнтація системи на довкілля та “інструментальне-консуматорне”, тобто орієнтація на теперішні чи довготривалі потенційні потреби й цілі. Функції соціальної системи забезпечуються відповідними підсистемами: адаптації – економічною, ціледосягнення – політичною, інтеграції – підсистемою правових інститутів та звичаїв, відтворення – підсистемою вірувань, моралі тощо [1].

Позитивістська соціологія середини XIX ст., розглядала суспільство як продовження і вищий продукт природи, застосовуючи природничо-наукові методи до аналізу соціальних процесів, тобто побутували переконання, що людина та суспільство походять з природи, а відповідно на них поширюються й усі природні закономірності. Класична соціологія відокремила соціальну реальність від природної, означивши суспільство як унікальну соціальну реальність, що відрізняється від природи, вивисуючись над нею. Проте, незважаючи на це, можна стверджувати, що науковці постійно звертаються до тематики, яка тісно пов’язана з відносинами між людиною та природою, суспільством та природою, їхній взаємозв’язок та наслідки їхньої взаємодії.

У 20-х роках XX ст. представники Чиказької школи соціології міста (Р. Парк, Е. Берджес, Р. МакКензі) започаткували нову соціологічну концепцію, котра отримала назву “екологія людини” (англ. – human ecology) [7]. В основу концепції лягло твердження, згідно з яким суспільство як організм має не лише соціальний (культурний рівень), але й біотичний, який лежить в основі соціального розвитку. Р. Парк запропонував підхід, за яким зосереджувалася увага на об’єкті аналізу, а суспільство розглядалося як елемент екологічного комплексу, так екологічний порядок виступав підґрунтям суспільних відносин. Учений виділив 4 фази: екологічний, економічний, політичний та культурний порядки та 4 форми конкуренції: боротьба за виживання, конфлікт, адаптація та асиміляція, у процесі еволюції від біотичного до соціального, людське суспільство утворює населення, культура, що утворена артефактами і технологічними засобами, а також “тіла звичаїв, вірувань”, культури, й усе це взаємодіє з середовищем [7, с. 399]. Р. Парк довів залежність процесів, що відбуваються у людській спільноті, від умов середовища існування та впливу їхньої зміни. Р. МакКензі виокремлює “екологічну організацію”, “екологічне домінування” та “екологічну послідовність”. Так, екологія людини цікавиться перебування спільноти в системі інших спільнот, а також місцем людини в середині самої спільноти. Р. МакКензі виводить екологічну класифікацію соціальних спільнот: первинна обслуговувальна спільнота (с/г селище, риболовецька, лісопромислова спільнота), спільнота, що виконує вторинну функцію в процесі роз-

поділу продуктів, індустріальне місто та спільнота, яка не має особливої економічної бази [13].

Представники Чиказької школи досліджували соціально-історичний процес як підтримання рівноваги суспільства та середовища, саме науковці цієї школи зробили один із найвагоміших внесків до виокремлення екологічної проблематики як незалежної галузі дослідження, а також актуалізували виділення самостійної дисципліни, котра була б покликана займатися основними проблемами екологічної сфери і розробленням можливих шляхів їхнього вирішення.

У II половині XX ст., почали з'являтися різноманітні теорії, котрі акцентували на проблемах екологічної сфери суспільства, на можливих причинах та наслідках тих чи інших явищ. Ці теорії вплинули на подальший розвиток соціологічного підходу у вивченні екологічних проблем, наголошуючи на важливості соціального середовища. Так, у 1960-х роках з'являється теорія “екологічного комплексу” (О. Дункан, Л. Шноре), представники якої розробляли поняття “екосистема”, пристосовуючи його до людського суспільства та пропонуючи модель екологічного комплексу (популяція, середовище, технологія, організація). [13]. А. Наес, Д. Мейсі, Б. Диван у 1978 році започаткували теорію глибинної екології. Представники цієї теорії вважали, що людство повинно змінити своє споживацьке ставлення до природи, змінити пріоритети та орієнтири, відстоюючи рівновагу природної та соціальної підсистем [14].

У радянській науці соціальну екологію, як науку про взаємовідносини людини як істоти соціальної та природи, почали розвивати у 80-х роках, після утворення її організаційних засад на I Всесоюзній конференції (Львів, 1986) [16]. Зауважимо, учені пройшли напрям досліджень від соціології екологічних проблем до соціології довкілля, тобто до дослідження соціально-екологічних відносин. Соціологія довкілля розвивалася як суміжна дисципліна до соціології міста, соціальної психології, згодом – соціологія громадської думки та масової комунікації. Також розвивалася соціологія окремих проблем міста та регіону, наслідків забруднень і екологічних бід, екологічної свідомості, процесів екологізації культури та стилю життя і звичайно соціологія екологічних рухів [19].

Так, на думку О. Стегнія “соціологія довкілля радянського періоду” має доволі суперечливі здобутки: антропоцентризм тут співіснує з біосфероцентризмом, еволюційний підхід – з ідеями глобального управління, принцип охорони природи – з принципом її “конструювання” [13, с. 42].

Стосовно розвитку соціології довкілля на українських теренах і в діаспорі, то тут простежується недостатня увага вчених до екологічної проблематики, лише невелика частина українських дослідників займається питаннями, що стосуються наслідків Чорнобильської катастрофи.

За висловом російського соціолога, що досліджує екологічну проблематику О. Яницького “за сто років розвитку західна соціальна екологія соціологія вже інституціоналізувалася, сформувалися кілька шкіл, а головне – змінилося кілька парадигм, котрі задають вектор і рамки розвитку дисципліни. В Росії екосоціологія існує 30 років, але досі не склалося дослідницьких традицій, немає парадигм, немає її інституціонального закріплення. Така ж ситуація спостерігається і на пострадянському

просторі, за виключенням естонської групи психології середовища, котру можна цілком вважати школою (Т. Нийт, М. Хейдметс, М. Раудсеп та ін.) і групи українських дослідників, що займаються дослідженням наслідків Чорнобильської катастрофи (Є. Головаха, Н. Паніна, В. Ворона, Ю. Саєнко)” [12, с. 90].

У 1970 році у Варні відбувся Всесвітній конгрес соціологів, на якому було визнано статус соціальної екології як самостійної соціологічної дисципліни та безпосередньо вжито термін “соціальна екологія”. У 1980 році соціологічний підхід у вивченні екологічних проблем отримав назву соціологія довкілля, що утвердився під впливом серії доповідей Римського клубу та відповідних ідей комісії ООН з проблем середовища та розвитку. Сам цей термін – соціологія довкілля, широко використовується нині [14].

На межі 1970–1980-х рр., ситуація в соціології стала змінюватися. Роботи в області критичної соціології, розвиток системних досліджень, і зокрема створення Римського клубу – міжнародної міждисциплінарної спільноти вчених та гуманітаріїв, роботи по Міжнародній біологічній програмі, а потім й програмі “Людина та біосфера” ЮНЕСКО, зростаюча увага до проблем екології зі сторони ООН (програма ООН по навколишньому середовищу) і, насамкінець, еволюція власне соціологічної дисципліни – соціальної екології, пізніше соціології довкілля, все це створило ту “критичну масу” знань, інформації і суспільного інтересу, котрі в сукупності призвели до необхідності парадигмального осмислення взаємовідносин людства та біосфери. Що й було зроблено американськими соціологами У. Каттоном і Р. Данлепом, котрі, спираючись на роботи І. Горовітца, Р. Нісбета, Л. Райнуотера і Н. Смелзера, зрозуміли відчутний перехід західної соціології до “Нової екологічної парадигми” (НЕП). Сучасну домінуючу екологічну парадигму можна означити як “Парадигму людської винятковості”, в її основі лежить антропоцентризм. НЕП пропонує відмовитися від цього принципу і визнати людину як один із багатьох інших елементів природи, котрі взаємозалежні та включені в глобальну екосистему. НЕП заснована на домінуванні ідей, котрі говорять про самоцінність природи, турботу про усіх живих організмів, у тім числі люди та їхні майбутні покоління, намагання до виключення будь-яких видів ризику і небезпек, що є небезпечними людині чи природі, визнання того, що існують закони біосфери, котрі людство не повинно переступати.

Ця теорія стала в один ряд з такими розробленими в екосоціології теоріями, як теорія екології людини Р. Парка, теорія екологічного комплексу О. Данкана і Л. Шноре, теорія “жорен виробництва” А. Шнайберга [21].

Отже, історію власне екологічної соціології можна умовно поділити на три частини: людська та міська екологія (Чиказька школа) у 1920–1930-х рр., соціологія екологічних проблем, котра розвивалася в США, а згодом у Західній Європі та СРСР у 1970–1980-х рр. та соціологія довкілля, котра виникла в кінці 1980-х рр. під впливом доповідей Римського клубу та ідей комісії ООН стосовно середовища та розвитку, а також внаслідок необхідності соціальної інтерпретації глобальних змін у біосфері під впливом індустріалізації, урбанізації та зростання народонаселення.

Отже, підсумовуючи вище зроблений огляд літератури, котра стосується взаємозв’язку людина – суспільство – природа, можна виділити такі періоди, представники яких так чи інакше зверталися у своїх працях та вченнях до цієї проблематики:

1. Ранній період (сюди належать вчення науковців-філософів Античної доби та Нового часу);
2. Класичний період (вчення позитивістів, а також вчення Е. Дюркгайма, М. Вебера, Т. Парсонса, К. Маркса);
3. Встановлюючий період (Чиказька школа соціології міста);
4. Посткласичний або сучасний період (сучасні екосоціологічні теорії).

Отож, зацікавлення з боку науковців до екологічної проблематики постійно зростає, особливо зважаючи на міждисциплінарний предмет дослідження, як зазначив раніше вже згадуваний російський соціолог, що займається екологічною проблематикою О. Яницький: “сьогодні вже не існує природи поза суспільством, а є соціалізована природа і деформовані впливом середовища соціотехнічні системи та процеси” [18, с. 123].

Екологічна проблематика була і залишається предметним полем зацікавленості вчених різних наук, що говорить про її міждисциплінарний характер. Саме тому рисою багатьох сучасних досліджень соціальних процесів і явищ стає використання відповідного міждисциплінарного підходу, звернення до теоретичних концепцій, які були запропоновані у свій час іншими дисциплінами і знаходилися на периферії дослідницької практики. Так, якщо на початках науковців, що досліджували проблеми, які стосувалися природи та її взаємодії з людиною цікавила вісь “природа – людина”, “природа – суспільство”, то з часом вона видозмінилася у “природа – людина – суспільство”, мова йде про різні напрямки такої взаємодії, наслідки взаємовпливів. Отож, предмет дослідження соціології довкільля буде залежати від формування екологічної свідомості до проявів екологічної поведінки, що ще раз підтверджує актуальність та необхідність досліджень проблем, які стосуються екологічної проблематики.

-
1. Арон Р. Этапы развития социологической мысли / Р. Арон. – М. : ПРОГРЕС, 1993. – 599 с.
 2. Бек У. Общество риска. На пути к другому модерну / У. Бек ; пер. с нем. В. Седельника и И. Федоровой; послесл. А. Филиппова. – М. : Прогресс-Традиция, 2000. – 284 с.
 3. Вебер М. Избранное. Образ общества / М. Вебер. – М. : Юрист, 1994. – 704 с.
 4. Вернадский В. И. Философские мысли натуралиста / В. И. Вернадский. – М. : Наука, 1988. – 520 с.
 5. Кравченко С. А. Социология: парадигмы и темы / С. А. Кравченко, М. О. Мнацаканян, Н. Е. Покровський. – М. : Анкил, 1998. – 385 с.
 6. Маркс К., Энгельс Ф. Сочинения / К. Маркс, Ф. Энгельс. – М., 1974. – Т. 42.
 7. Парк Р. Экология человека / Р. Парк // Теория общества. Фундаментальные проблемы. – М., 1999. – С. 384–400.
 8. Раймон А. Этапы развития социологической мысли / А. Раймон. – М. : Прогресс, 1993. – 606 с.
 9. Реймерс Н. Ф. Начала экологических знаний / Н. Ф. Реймерс. – М. : Наука, 1994.
 10. Соціологія: короткий енциклопедичний словник. – К., 1998.
 11. Соколов В. В. К исторической характеристике пантеизма в западно-европейской философии / В. В. Соколов // Философские науки. – 1960. – № 4.
 12. Социально-экологические проблемы: научно-теоретический поиск и направления

- исследований. (Круглый стол) // Социологические исследования. – 2005. – № 2. – С. 88–95.
13. *Стегній О.* (по батькові? Тричі!) Інституціоналізація екологічних інтересів у суспільстві соціогенних ризиків / О. Стегній. – К., 2002. – 378 с.
 14. *Стегній О.* Теоретичні витоки та особливості інституціоналізації соціології довкілля / О. Стегній // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2009. – № 3.
 15. *Стегній О.* Предметне поле соціології довкілля / О. Стегній // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2008. – № 3.
 16. *Черниш Н. Й.* Соціологія. Курс лекцій / Н. Й. Черниш. – Львів : Кальварія, 2003. – 544 с.
 17. *Чижевский А. Л.* Колыбель жизни и пульсы Вселенной / А. Л. Чижевский // Русский космизм. – М. : Педагогика-Пресс. – 1993. – С.
 18. *Яницкий О. Н.* Экологическая социология. Программа курса / О. Н. Яницкий // Социологические исследования. – 1997. – № 2. – С. 123.
 19. *Яницкий О. Н.* Энвайроментальная социология вчера и сегодня / О. Н. Яницкий // Общественные науки и современность. – 1993. – № 2. – С. 76–91.
 20. *Яницкий О. Н.* Альтернативная социология / О. Н. Яницкий // Социологический журнал. – 1994. – № 1. – С. 70–84.
 21. *Catton W.R.* Environmental Sociology: A New Paradigm / W. R. Catton, R. E. Dunlap // American Sociologist. – 1978. – Vol. 13. – P. 41–49.

THEORETICAL BASES OF ECO-SOCIOLOGICAL THEORY

M. V. Shedlovska

*Ivan Franko National University of Lviv
Universytetska st., 1, Lviv, 79000, Ukraine,
mashashede@gmail.com*

In the article, the basic stages of development of eco-sociological theory are considered, from research of it by early philosophers to the workers-contemporaries. Appeal attention on research of connections “man-nature”, “society-nature”, by positivisms, representatives of classic sociology, and also researchers of Chicago school, modern research workers. The changes of accents are traced in researches and it is marked actuality and necessity of subsequent development of this problems. The classification of main phases of environmental issues in the works of researchers.

Key words: eco-sociological theory, nature, man, society.

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВАНИЯ ЭКОСОЦИОЛОГИЧЕСКОЙ ТЕОРИИ

М. В. Шедловская

*Львовский национальный университет имени И. Франко,
ул. Университетская, 1, г. Львов, 79000, Украина
mashashede@gmail.com*

В статье рассмотрено основные этапы развития экосоциологической теории, от исследований ее ранними философами к ученым-современникам. Акцентировано внимание на исследовании связей “человек-природа”, “общество-природа” позитивистами, представителями классической социологии, а также исследователями Чикагской школы, современными учеными. Прослежено изменение акцентов в исследованиях и подчеркнута актуальность и необходимость дальнейшей разработки этой проблематики. Разработано классификацию основных этапов развития экологической проблематики в работах исследователей.

Ключевые слова: экосоциологическая теория, природа, человек, общество.

Стаття надійшла до редколегії 10.05.2010

Прийнята до друку 20.06.2010